

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Djur i vården

-En litteraturstudie om hur djur kan påverka den äldre människan för att uppnå välbefinnande

Författare: Lizette Persson och Linnea Öberg

Handledare: Elisabet Werntoft

Kandidatuppsats

Hösten 2014

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Nämnden för omvårdnadsutbildning
Box 157, 221 00 LUND

Djur i vården

-En litteraturstudie om hur djur kan påverka den äldre människan för att uppnå välbefinnande

Författare: Lizette Persson och Linnea Öberg

Handledare: Elisabet Werntoft

Kandidatuppsats

Hösten 2014

Abstrakt

Normalt åldrande kan innebära att den äldre människan drabbas av ohälsa som kan leda till minskat välbefinnande. Djur kan ha ett vårdande syfte och används på följande sätt: Animal-assisted activity (AAA), animal-assisted therapy (AAT), animal-assisted intervention (AAI). Studiens syfte var att beskriva hur interaktion med djur kan användas som en omvårdnadsåtgärd för att den äldre människan inom vården ska uppnå välbefinnande. En frågeställning formulerades om vilka effekter djur kan ge. En litteraturstudie baserad på åtta kvantitativa samt två kvalitativa artiklar analyserades enligt en integrerad analys. I resultatet formulerades teman samt underteman (inom parentes): Depressiva symtom (ångest), upplevelser och känslor (ensamhet, stress, livskvalité, positiva känslor), minne, beteende (agitation och aggressivitet, socialt beteende). Djur i vården kan bidra till ett ökat välbefinnande för den äldre människan genom de positiva effekter som uppstår vid interaktionen.

Nyckelord

Välbefinnande, äldre, smådjur, djurterapi, interaktion

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Nämnden för omvårdnadsutbildning
Box 157, 221 00 LUND

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Introduktion	2
Problemområde	2
Bakgrund	2
Perspektiv och utgångspunkter	2
Omvårdnadsteori	3
Det normala åldrandet	3
Den äldre människan i vården	4
Djurterapi	4
Djur i omvårdnaden	5
Välbefinnande	6
Syfte	7
Frågeställning	7
Metod	8
Urval	8
Inklusionskriterier	9
Tabell 1. Sökschema databas PubMed	9
Tabell 2. Sökschema databas CINAHL	10
Datainsamling	10
Data analys	11
Forskningsetiska avvägningar	11
Resultat	12
Figur 1	12
Depressiva symtom	13
Ångest	14
Upplevelser och känslor	15
Ensamhet	15
Stress	16
Livskvalité	16
Positiva känslor	17
Minne	18
Beteende	18
Agitation och aggressivitet	18
Socialt beteende	19
Diskussion	20
Diskussion av vald metod	20
Diskussion av framtaget resultat	21
Slutsats och kliniska implikationer	24
Författarnas arbetsfördelning	25
Referenser	26
Bilaga 1 Översiktsmall	31

Introduktion

Problemområde

Åldrandet är en naturlig del av livet, men det normala åldrandet kan ge följder i form av exempelvis ensamhet, isolering, depression, nedsatt kognition och försämrad syn- hörsel eller rörelseförmåga. För den äldre blir dessa symtom problematiska då de kan hindra människan från att uppnå välbefinnande (Larsson & Rundgren, 2010). Studier (Chu, Liu, Sun, & Lin, 2009; Socialstyrelsen [SoS], 2014) har visat att djur i vården kan bidra till att minska depression, gynna kognitiva och sociala funktioner samt leda till förbättrad egenvårdsförmåga.

Enligt Världshälsoorganisationen (WHO, 2012) kommer den äldre befolkningen att öka i världen. Gruppen människor över 60 år kommer att dubblas från 11 % till 22 % under åren 2000 till år 2050 (ibid.). En ökad äldre befolkning leder till att behovet av en god vård och omsorg också kommer att öka i samhället. För att kunna tillgodose den äldre befolkningens framtida omvårdnadsbehov måste därför nya metoder tas fram (Ekwall, 2010). Som sjuksköterska är det viktigt att känna till hur man på bästa sätt kan bidra till en vård med olika möjligheter att förbättra hälsa (Svensk sjuksköterskeförening [SSF], 2014), varav interaktion med djur i vården kan vara ett sätt.

Bakgrund

Perspektiv och utgångspunkter

Studien kommer att utgå från ett patientperspektiv. Patientperspektivet grundar sig i patientens personliga berättelse och hur människan ser på sin egen livsvärld. Inom detta perspektiv ges möjlighet till eftertanke i den berättande processen vilket ger människan en chans att reflektera över sina egna upplevelser. Inom patientperspektivet får även människan tillfälle att beskriva sina personliga erfarenheter av hälsa och ohälsa samt hur de kan påverka personens liv (Wiklund Gustin & Bergbom, 2012).

Utgångspunkten i denna studie har ett holistiskt synsätt där människan beskrivs som något mer än summan av sina delar. Människan är en helhet med förmåga att interagera med sin omvärld. Denna interaktion och förmåga till handling främjar människans egen hälsa (Friberg, Öhlén & Edberg, 2009).

Omvårdnadsteori

Omvårdnadsteoretikern Kim (2000) beskriver fyra olika domäner som bygger på omvårdnadsforskning. Dessa är följande: Patienten, patienten och sjuksköterskan, sjuksköterskans yrkesutövande samt miljön. I denna studie kommer fokus att läggas på patienten och miljön, där djuret är en del av miljön som den äldre människan interagerar med. I patientdomänen står patienten i fokus och teorin utgår ifrån vad som händer med människan i vården. Det bygger på en grund att förstå patientens problem, få kunskap om problemet, förstå problemets etiologi samt att ge en god vård. I vården har även miljödomänen en stor betydelse eftersom den kan påverka och förklara patientens problem. Patientens miljö består av fysiska och sociala komponenter som på olika sätt påverkar människan (ibid.).

Det normala åldrandet

Att åldras är en normal process som tillhör en del av livet. Det är en biologisk utveckling som är individuell för varje enskild individ. Processen sker långsamt över en längre tid och ett normalt åldrande sker inifrån kroppen. En åldersförändring är oftast ofarlig, men den kan ge en försämring av människans tidigare funktioner. Med ökad ålder tillkommer även en nedsatt funktion eller död av celler och vävnader i kroppens organ. När den äldre drabbas av sjukdom och ohälsa kan detta ha en inre, yttre, genetisk eller social påverkan eller en kombination av dessa (Larsson & Rundgren, 2010). En sjukdom som ökar i världen och som den äldre människan kan drabbas av är demens. Demens är ett samlingsbegrepp för olika kognitiva nedsättningar. Dessa nedsättningar kan visa sig som en försämring av exempelvis motorik, språk och minne (Peacock, Hammond-Collins & Forbes, 2014). Även emotionella störningar och personlighetsförändringar kan uppkomma (Larsson & Rundgren, 2010). Jones och Higgs (2010) beskriver även att det normala åldrandet inte innebär att kroppen utsätts för en patologisk utveckling även om ålderdomen nästan oundvikligen följs av psykisk eller fysisk

sjukdom. Vad som ingår i ett normalt åldrande skiftar från olika generationer och omdefinieras ständigt i takt med ny forskning. Genom att försöka skilja på ett bra eller dåligt åldrande kan viktiga bitar missas som ingår i den äldres sociala åldrande. I det sociala åldrandet är familjen och aktiviteter viktiga bitar för den äldre människan (ibid.).

Vid vilken ålder en person anses vara gammal eller äldre varierar beroende på personliga åsikter, men även på olika definitioner (Larsson & Rundgren, 2010). Enligt WHO (2014) finns det i dagsläget ingen tydlig definition vid vilken ålder en människa anses vara äldre. Många länder använder sig av åldern 65+ eftersom det förknippas med pensionsåldern (ibid.).

Den äldre människan i vården

I socialtjänstlagen (SFS 2001:453) står det att ”Socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service” (5 §). Det är varje kommuns ansvar att tillgodose den äldre befolkningens behov av vård i äldreomsorgen. Äldreomsorgen innebär den vård och omsorg som de äldre är berättigade till. Äldreomsorgen innefattar även insatser i form av särskilt boende eller ordinärt boende som kommunen ska erbjuda den äldre som är i behov av hjälp och stöd. Vid försämring av allmäntillstånd eller vid uppkomst av sjukdom kan den äldre människan vara i behov av sjukvård (Larsson & Rundgren, 2010). I Hälso- och sjukvårdslagen (HSL 1982:763) står det att ”Varje landsting skall erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstinget” (3 §) samt att ”Hälso- och sjukvården skall arbeta för att förebygga ohälsa” (2 c §) (ibid.). För den äldre människan i vården blir sjukvårdens insatser en viktig komponent för att kunna uppnå en god hälsa och återkomma till vardagen. När personen bedöms vara medicinskt färdigbehandlad på sjukhuset återgår den äldre till sitt tidigare boende eller eventuellt ett nytt boende inom vården (Larsson & Rundgren, 2010).

Djurterapi

Implementering av djur i terapeutiskt syfte har pågått under många år. Redan år 1792

användes djurterapi i den psykiatriska vården på en institution i England. Djur fanns då med vid olika tillfällen för att främja den psykiska hälsan. Under 1800-talet använde Florence Nightingale djur i ett vårdande syfte till krigsskadade soldater. Nightingale menade att djur var det bästa sällskapet för dessa patienter och effekterna som djuren bidrog med var tydligt observerbara. Den första formen av djurterapi i USA kom år 1919 då hundar fick följa med psykiatriska patienter in på sjukhus (Chu et al., 2009).

Djur kan användas i ett vårdande syfte på tre olika sätt, animal-assisted activity (AAA), animal-assisted therapy (AAT) och animal-assisted intervention (AAI). AAA handlar om ett spontant möte där människan får interagera med djur. Syftet med mötet är att genom interaktionen förbättra fysisk och psykisk hälsa hos människan. AAT är en terapiform där specifikt upptränade djur interagerar med patienter i olika aktiviteter. Inför varje möte sätts olika mål upp och terapin har ett behandlingssyfte. Behandlingssyftet vid AAT inriktar sig på att människan ska förbättras i sin sjukdom, exempelvis symtomkontroll vid schizofreni (Chu et al., 2009). Terapiformen AAI kan liknas vid AAT då även AAI handlar om att patienten ska få interagera med specifikt upptränade djur. Precis som AAT sätter även AAI upp mål inför mötet. Det som skiljer terapiformerna åt är att AAI syftar till att öva specifika förmågor hos patienten, som exempelvis kommunikation, minne och rörelseförmåga (Nordgren & Engström, 2014a)

Djur i omvårdnaden

Forskare i västvärlden har sedan 1700-talet studerat implementeringen av djur i olika vårdssituationer. Terapin har involverat olika tama djur, såsom hundar, katter, kaniner, fåglar och fiskar. De togs in på vårdhemmen för att djuren och patienterna skulle interagera med varandra. Patienterna fick i sin tur hjälpa till med att ta hand om djuren såsom att motionera dem, klappa dem eller kommunicera med dem (Chu et al., 2009).

Under 1900-talet började psykologer i Sverige rekommendera hundar till sina patienter. Intresset för att använda hundar i den svenska äldreomsorgen har sedan ökat med åren, men i dagsläget är det okänt hur vanligt användandet är (SoS, 2014). Enligt sjuksköterskan I. Höök grundare av svenska Vårdhundskolan AB (personlig kommunikation, 10 december 2014) finns det i dagsläget cirka 70 kommuner som använder sig av vårdhund i Sverige (ibid.). Hur

djuren används i verksamheten är något som varierar, både AAA, AAT och AAI förekommer beroende på vad man har för syfte med djurets delaktighet i vården (SoS, 2014). I Sverige grundades den svenska Vårdhundskolan år 2008 i Uppsala. Hundar som används i vård- och omsorg måste genomgå en utbildning på ett år samt övriga lämplighetstester för att bli en diplomerad vårdhund. Ett vårdhundsteam bildas när en diplomerad förare arbetar tillsammans med vårdhunden (Vårdhundskolan, 2011a).

Vid implementering av ny omvårdnadsforskning har sjuksköterskan ett ansvar för att detta ska genomföras patientsäkert (SSF, 2014). Det finns vissa risker som sjuksköterskan ska ta hänsyn till när hundar och andra djur involveras i vården. Riskerna berör dels människorna som kommer i kontakt med djuret, dels boendemiljön och dels djuret själv (SoS, 2014). I patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659), 1 §, kap. 6, framkommer det tydligt att personal som jobbar inom hälso- och sjukvård ska utföra sitt arbete enligt beprövad erfarenhet och vetenskap. Att vården skall vara trygg för patienten går även att läsa i denna lag: ”Hälso- och sjukvårdspersonalen är skyldig att bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls. Personalen ska i detta syfte till vårdgivaren rapportera risker för vårdskador samt händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada” (SFS 2010:659, 4 §, kap.6). En risk för människorna är att pälsdjur kan orsaka allergier och överkänslighet. Vid interaktion med olika patienter kan även djurens päls bli en smittbärare från sjuka till friska individer (SoS, 2014). Införandet av hundar och andra djur kan innebära att patogena organismer och sjukdomar förs in i verksamheten. Det finns cirka 200 överförbara sjukdomar från djur till människor. Det är därför viktigt med säkerhetsrutiner såsom vaccinering av djuren och rutinmässiga veterinärkontroller (Guay, 2001). Att hunden rör sig fritt bland patienterna kan också innebära en fallrisk för patienterna (SoS, 2014).

Välbefinnande

WHO (2013) beskriver välbefinnande som en del av människans psykiska hälsa. Hälsa handlar inte uteslutande om avsaknad av funktionshinder eller sjukdom utan är ett tillstånd av socialt, psykiskt och fysiskt välbefinnande (ibid.). Enligt Toma´s, Sanchoa, Melendezb och Mayordomob (2012) är den mentala och fysiska hälsan nära sammankopplat med välbefinnande. I forskning har det fokuserats mycket på att välbefinnande hänger ihop med ett framgångsrikt åldrande för den äldre människan. Hur individer upplever välbefinnande kan

kopplas till det engelska ordet ”coping”, som handlar om beteendemässiga och kognitiva ansträngningar för att hantera eventuella krav som ställs på människan. Hur den äldre människan hanterar denna stress har visat sig vara kopplat till i vilken grad man upplever välbefinnande. En känsla av välbefinnande är viktig för den äldre människans personliga utveckling samt för att känna mening i livet (ibid.).

Det är svårt att utesluta begreppet livskvalité när man diskuterar välbefinnande. Begreppen går ibland hand i hand och kan generera varandra. Livskvalité är en upplevelse som kan variera under en människas liv. Livskvalité är även personlig för den enskilde samt föränderlig under livets gång (Statens beredning för medicinsk utvärdering [SBU], 2012).

Studien är av betydelse för den äldre människans psykiska, fysiska och sociala välbefinnande. När människan åldras föreligger det alltid risker att drabbas av ohälsa (Larsson & Rundgren, 2010). Genom att beskriva effekterna av interaktionen med djur kan studien bidra till att främja den äldres välbefinnande.

För att få en helhetsuppfattning över patientens upplevelser måste sjuksköterskan utveckla en förståelse i det vårdande mötet. Genom att söka information om människans upplevelser får studien en djupare mening och innebörd för omvårdnadsområdet (Wiklund Gustin & Bergbom, 2012). Att undersöka användandet av djur som en omvårdnadsåtgärd kan göra studien användbar för sjuksköterskans profession i vårdarbetet.

Syfte

Syftet med denna litteraturstudie är att beskriva hur interaktion med djur kan användas som en omvårdnadsåtgärd för den äldre människan inom vården för att uppnå välbefinnande.

Frågeställning

- Vilka effekter hos den äldre människan kan interaktionen med djur medföra?

Metod

Arbetet har utformats som en litteraturstudie. Enligt Friberg et al. (2009) är syftet med en litteraturstudie att gå in på djupet inom professionens huvudområde omvårdnad för att belysa olika kunskapsområden som kan vidareutvecklas (ibid.). I denna studie är en litteraturstudie relevant för att sammanställa olika resultat om djur i vården för att få en övergripande bild över forskningsområdet.

Urval

Vid sökning av artiklar har två olika databaser använts: PubMed (Tabell 1) och CINAHL (Tabell 2). PubMed ingår i den mest omfattande medicinska referensdatabasen Medline. CINAHL är en databas som innehåller artiklar om vårdvetenskap och hälsa (Backman, 2008). Följande fria sökord har använts: Elderly, well-being, pet therapy. MESH termer som använts är: Aged, quality of life, geriatric nursing, animal-assisted therapy. MESH termen quality of life användes för att bredda sökningen då söktermen välbefinnande är ett fritt sökord. De Booleska termer som använts är: AND och de begränsningar som gjorts vid artikelsökning är engelska.

Tidigt i sökprocessen framkom att sökning i databaserna på en specifik terapiform exempelvis animal-assisted therapy (AAT) även gav träffar på övriga terapiformer: animal-assisted activity (AAA) och animal-assisted intervention (AAI). Detta kan förklaras av att ordet animal assisted (AA) finns med i samtliga av dessa sökord. Det saknades således betydelse vilket av sökorden som användes och att just AAT valdes ut var bara en tillfällighet. Även ordet pet therapy användes då vissa artiklar använde denna benämning för djurterapi istället för AAA, AAT och AAI. I databasen CINAHL användes precis som i PubMed söktermerna quality of life och well-being. Sökorden quality of life och well-being exkluderades i sökschemat CINAHL eftersom de gav få sökträffar och inte bidrog till nya artiklar i sökprocessen.

Inklusionskriterier

I denna studie har den äldre människan inte utgått från någon specifik ålder då det inte finns en tydlig definition vid vilken ålder en människa anses vara gammal (Larsson & Rundgren, 2010; WHO, 2014). Den yngsta människan som deltagit i studierna var 57 år gammal.

Litteraturstudien har förhållit sig till samtliga boendeformer som den äldre människan vistas i. Studien har vidare studerat den äldres interaktion med djur i samtliga terapiformer: Animal-assisted therapy (AAT), animal-assisted activity (AAA) och animal-assisted intervention (AAI). Studien är avgränsad till smådjur. Både kvalitativa och kvantitativa artiklar har inkluderats för att skapa en bred kunskapsgrund.

Tabell 1. Sökschema databas PubMed

Datum	Sökord	Avgränsningar	Antal sökträffar	Granskade artiklar	Utvalda artiklar
10/11-14	Animal-assisted therapy AND geriatric nursing	Engelska	6	2	1
12/11-14	Animal-assisted therapy AND elderly AND quality of life	Engelska	18	5	1
12/11-14	Animal-assisted therapy AND elderly AND well-being	Engelska	55	10	1
13/11-14	Animal-assisted therapy AND elderly AND dogs	Engelska	43	6	1

Tabell 2. Sökschema databas CINAHL

Datum	Sökord	Avgränsningar	Antal sökträffar	Granskade artiklar	Utvalda artiklar
12/11-14	Pet therapy AND elderly	Engelska	55	8	1
12/11-14	Animal-assisted therapy AND elderly	Engelska	13	6	3
12/11-14	Animal-assisted therapy AND aged	Engelska	55	10	2

Datainsamling

En litteratursökning har genomförts till kandidatuppsatsen. Första steget i sökprocessen var att kombinera söktermer och läsa de befintliga titlar som uppstod vid varje sökning. I nästa steg valde författarna ut de titlar som var intressanta och granskade dessa noggrannare genom att läsa tillhörande abstrakt och innehåll. Passade innehållet till syftet och inklusionskriterierna valdes artiklarna ut till det tredje steget som var kvalitetsgranskning (Friberg, 2012). De titlar och abstrakt som inte uppnådde inklusionskriterierna valdes bort under sökprocessen. Ett sådant exempel på bortvalda artiklar var om urvalet bestod av barn och ungdomar.

De utvalda artiklarna som ingår i resultatdelen har kvalitetsgranskats enligt Willman, Stoltz och Bahtsevani (2011) granskningsmall. En värdering av artiklarna har genomförts utifrån mallarna och författarna har besvarat samtliga frågor för att få en bred bild av artiklarnas forskningsvärde. Baserat på denna värdering har artiklarna rangordnats utifrån låg, medel eller hög kvalitet i förhållande till varandra. Hög rankning har baserats på artiklarnas höga kvantitativa eller kvalitativa styrka. Utifrån granskningsmallen har författarna bedömt att fem

artiklar uppnår hög kvalitet, fyra artiklar uppnår medel kvalitet och en artikel uppnår låg kvalitet. De artiklar som ingår i resultatet är utmärkta med en asterisk(*) i referenslistan.

Data analys

För att få en översiktlig bild av de utvalda artiklarna till resultatet ställdes de upp i en översiktstabell enligt Friberg, (2012) (Bilaga 1). Därefter genomfördes en integrerad analys. En integrerad analys innebär en sammanställning av alla inkluderade artiklars resultat för att på ett övergripande sätt presentera dessa i förhållande till varandra. Det första steget vid utformningen av analysen handlade om att hitta olika samband mellan artiklarnas resultat. Vid det andra steget identifierades tongivande teman och under det tredje steget sammanställdes resultaten under dessa teman som i sin tur bildar underteman (Kristensson, 2014). Följande teman med tillhörande underteman (inom parentes) formulerades: Depressiva symtom (ångest), upplevelser och känslor (ensamhet, stress, livskvalité, positiva känslor), minne, beteende med underteman (agitation och aggressivitet, socialt beteende) (Figur 1).

Forskningsetiska avvägningar

I ICN:s etiska kod finns fyra områden med riktlinjer om det etiska förhållningssättet inom professionen. I det tredje området ”sjuksköterskan och professionen” beskrivs att sjuksköterskan har ett ansvar i att utveckla och använda giltiga riktlinjer i forskningssammanhang. Sjuksköterskan ska dessutom arbeta evidensbaserat och kontinuerligt bidra till ny kunskap som baseras på en vetenskaplig grund (SSF, 2014).

Allt material som använts till denna kandidatuppsats vilar på ett etiskt förhållningssätt. Studien utgår ifrån godhetsprincipen, vilket innebär en ambition om att förebygga skada samt att göra gott. Inom godhetsprincipen innefattas även att all ny information som kommer fram under processen skall öka förståelsen inom ämnet (Olsson & Sörensen, 2011). I denna studie är huvudämnet omvårdnad.

Resultat

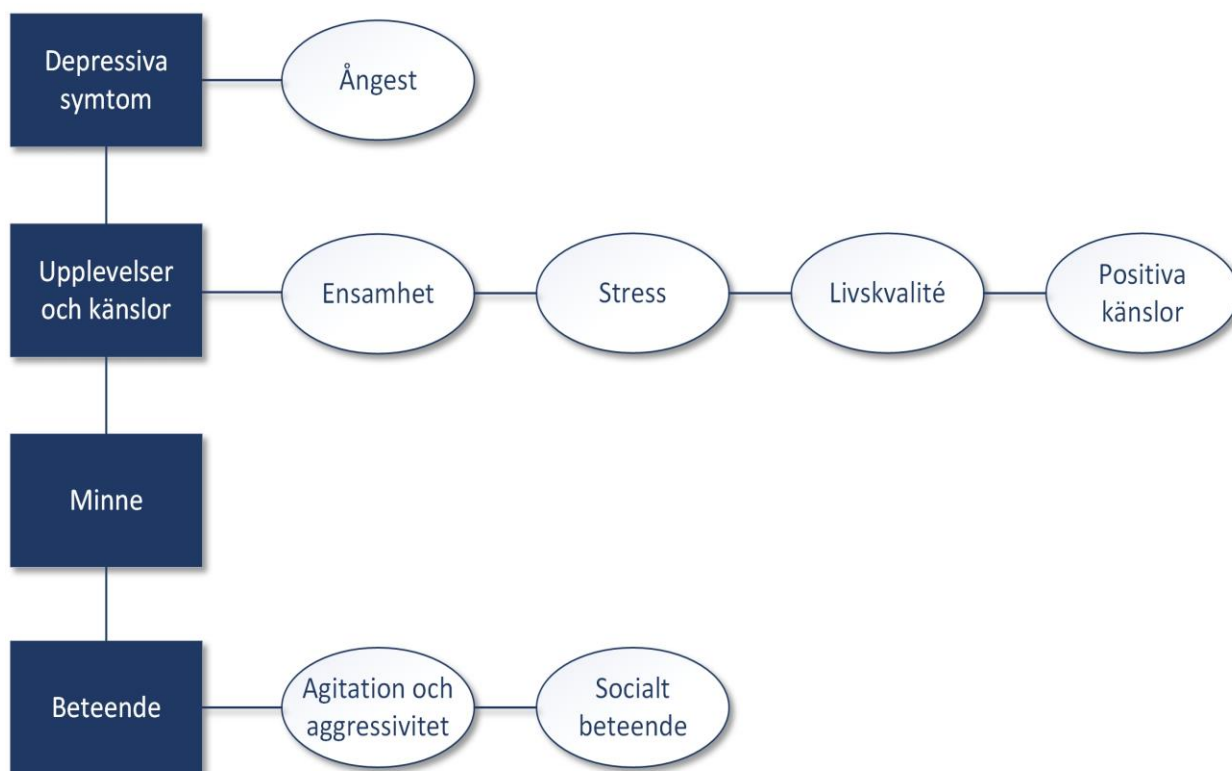
I den föreliggande studien har åtta kvantitativa samt två kvalitativa artiklar studerats.

Artiklarnas ursprung är från: Italien, Japan, Kroatien, Tyskland, Sverige, Sydafrika och USA.

I följande resultatanalys nämns begreppen kontrollgrupp och interventionsgrupp.

Kontrollgrupp innebär att deltagarna inte har fått någon form av interaktion med djur.

Interventionsgruppen syftar på en intervention av animal-assisted activity (AAA), animal-assisted therapy (AAT) eller animal-assisted intervention (AAI). Nedanstående teman och underteman framkom vid analys av studiernas resultat.

(Figur 1)

Depressiva symtom

Två studier visar att depressiva symtom kan minskas när den äldre människan får möjlighet att interagera med djur (Moretti et al., 2011; Le Roux & Kemp, 2009). Detta skiljer sig från studien av Majic, Gutzmann, Heinz, Lang och Rapp (2013) där de depressiva symtomen höll sig på en stabil nivå.

I den kvantitativa artikeln av Le Roux och Kemp (2009) undersöktes nivåerna av depression med hjälp av The Beck Depression Inventory (BDI) för en kontrollgrupp och en interventionsgrupp (AAA). Studien pågick under sex veckor och urvalet baserades på 15 deltagare. Interventionsdjuret som användes i studien var en hund med tillhörande handledare. De äldre fick interagera med hunden genom att borsta, klappa och prata med den i ett enskilt rum på boendet. Nivåerna av depression mättes före studiens start och det visades sig att det inte fanns någon signifikant skillnad mellan dessa grupper avseende depression. Nivåerna mättes även efteråt och då uppvisades en signifikant skillnad för interventionsgruppen som fick minskade nivåer av depression ($p=0,017$). Depressionsnivåerna i kontrollgruppen höll sig däremot på en stabil nivå.

En annan kvantitativ studie som undersökt nivåerna av depression genomfördes av Moretti et al. (2011). Studien pågick under sex veckor och urvalet bestod av 21 deltagare som var uppdelade i en interventionsgrupp (AAT) och en kontrollgrupp. I studien som genomfördes på ett äldreboende användes hundar som interventionsdjur. Mötet skedde både inomhus och utomhus där de äldre fick leka, klappa, prata och promenera med hundarna. I studien hade 19 % av deltagarna tidigare fått diagnosen depression. Det framkommer inte hur dessa procent fördelades i de två grupperna. Mätinstrumentet som användes var Geriatric Depression Scale (GDS) och nivåerna av depression mättes före och efter. Interventionsgruppen minskade de depressiva symtomen med 50 % ($p=0,013$). Då de depressiva symtomen minskade tolkar författarna Moretti et al. (2011) att även humörsvängningar förbättrades för deltagarna.

En tredje kvantitativ studie som också undersökt depressionsnivåerna bedömde detta enligt mätinstrumentet Dementia Mood Assessment Scale (DMAS). Urvalet bestod av 54 deltagare med demens som resulterade i en interventionsgrupp (AAT) och en kontrollgrupp. Interventionsdjuren i följande studie var hundar. De äldre interagerade med hundarna genom

att klappa och prata med dem. Grundmedicineringen för båda grupperna var likvärdiga avseende stämningsstabiliserande och antidepressiva läkemedel. Från start fanns en lägre nivå av depression i kontrollgruppen jämfört med interventionsgruppen. En stor skillnad fanns avseende medicinering av anti-dementia där kontrollgruppens deltagare i större utsträckning intog läkemedlet i jämförelse med deltagarna i interventionsgruppen. Studien pågick under tio veckor och mätningarna skedde före interventionerna samt fyra veckor efter studiens slut. Kontrollgruppens depressiva symtom ökade signifikant under studiens gång medan värdena i interventionsgruppen var på en stabil nivå (Majic et al., 2013).

Ångest

Två studiers resultat skiljer sig åt avseende djurs påverkan på ångestnivåerna hos den äldre människan (Kanamori et al., 2001; Le Roux & Kemp, 2009).

I artikeln av Le Roux och Kemp (2009) användes mätinstrumentet The Beck Anxiety Inventory (BAI) för att mäta ångestnivåerna för en kontroll- och interventionsgrupp. Mätningarna skedde vid studiens början och slut. Resultatet visade medelvärden mellan grupperna vid båda tillfällena som var icke signifikanta. Denna skillnad visar en tendens att nivåerna av ångest inte påverkas av AAA (ibid.). Även i den kvantitativa studien av Kanamori et al. (2001) undersöktes nivåerna av ångest. Detta genomfördes med mätinstrumentet behavioral pathology of Alzheimer's disease (Behave-AD) och studien pågick i tre månader. Interventionsgruppen (AAT) bestod av sju deltagare som fick träffa en hund och kontrollgruppen bestod av 20 deltagare. Alla deltagare i interventionsgruppen hade haft djur tidigare i livet och samtliga tyckte om djur. Resultatet visade att nivåerna av ångest minskade för interventionsgruppen ($p=0,004$). För kontrollgruppen som inte fick interagera med djur ökade nivåerna av ångest (ibid.).

Upplevelser och känslor

Ensamhet

Djurets närvaro kan minska upplevelsen av ensamhet hos den äldre människan (Banks & Banks, 2002; Kawamura, Niiyama & Niiyama, 2009; Vrbanac et al., 2013).

I den kvantitativa artikeln av Banks och Banks (2002) mättes graden av ensamhet med mätinstrumentet Lonliness Scale (UCLA-LS). Urvalet baserades på 45 deltagare som fördelades till en kontrollgrupp och två interventionsgrupper. Ett frågeformulär fylldes i av alla deltagare där de fick uppge vilken relation de hade till djur. Två av frågorna baserades på om de äldre ville ha djur på boendet samt om de upplevde att de saknade detta i sitt liv. Samtliga deltagare svarade ja på dessa två frågor. Interventionsdjuret som användes i studien var en hund. Den äldre kunde promenera med hunden i korridoren eller umgås med den i ett enskilt rum. Interaktionen kunde bestå av samtal, lek och klappningar. Interventionsgrupperna fick AAT 30 min/vecka respektive AAT 30 min x3/vecka. I jämförelse med kontrollgruppen minskade ensamheten signifikant för de som fick AAT ($p < 0,05$), enligt mätskalan (UCLA-LS). Resultatet mellan de två AAT-grupperna visade på att det inte fanns någon signifikant skillnad på ensamhet i relation till hur många gånger i veckan den äldre interagerade med djur (ibid.).

I en annan kvantitativ studie av Vrbanac et al. (2013) användes samma mätinstrument (UCLA-LS) för att bedöma upplevelsen av ensamhet före och efter AAT-interventionen. Studien pågick under sex månader med sammanlagt 21 deltagare som fick interagera med en hund. Interaktionen skedde i verksamhetens trädgård där de äldre fick interagera med hunden genom lek, samtal, promenader och fysisk kontakt. Samtliga deltagare uppgav att de saknade sällskap vid det första mättillfället enligt UCLA-LS och resultatet visade senare att AAT minskade uppfattningen av ensamhet signifikant ($p = 0,003$). En jämförelse genomfördes även i slutet av studien mellan deltagare som inte var djurägare (sju stycken) och deltagare som var djurägare (14 stycken). Författarna hade ett antagande om att äldre som var djurägare skulle få en större effekt av AAT avseende ensamhet. Resultatet visade att detta antagande inte stämde då effekten var lika stor för hela gruppen oavsett tidigare ägarskap av djur (ibid.).

I den kvalitativa artikeln av Kawamura et al. (2009) fick de åtta deltagarna AAA-intervention

under två år. Interventionsdjuren i studien var hundar som de äldre umgicks med genom lek, utfodring och fysisk kontakt. Ett av de teman som framkom efter analys av de semistrukturerade intervjuerna handlade om att aktiviteten bidrog till ett avbrott i vardagen. En av deltagarna upplevde känslor av ensamhet på boendet. Hon upplevde att hon inte kunde samtala med de andra äldre trots att de befann sig i samma rum. Eftersom denna kvinna var självständig i sina dagliga aktiviteter fick hon sällan besök av sjukvårdspersonal. Detta resulterade i känslor av ensamhet och interaktionen med hunden blev då ett sätt att komma ifrån ensamheten och få en känsla av att bli sedd (ibid.).

Stress

Två studiers resultat visar att stressnivåerna minskar när den äldre människan interagerar med djur (Kanamori et al., 2001; Kawamura et al., 2009).

Enligt Kawamura et al. (2009) upplevde äldre stress när de interagerade med personal och andra på boendet. För att minska stressen som uppstod blev interaktionen med djur ett sätt att reducera stress. Mötet med hundarna innebar även att deltagarna fick komma ifrån de dagliga aktiviteterna och sysselsätta sig med något nytt och annorlunda. Interaktionen gav känslan av lättnad och frihet bland deltagarna (ibid.). Kanamori et al. (2001) mätte nivåerna av endokrin stress i saliv (CgA) bland deltagarna. Provet gick att genomföra hos fyra av sju AAT-deltagare samt hos 14 av 20 deltagare i kontrollgruppen. Mätningarna visade att interventionsgruppen hade minskade nivåer av stress efter tre månader medan kontrollgruppens nivåer hade ökat enligt proverna.

Livskvalité

Två studier (Moretti et al., 2011; Vrbanac et al., 2013) visar en tendens på att djur kan bidra till en ökad livskvalité för den äldre människan.

Forskarna i artikeln av Vrbanac et al. (2013) hade en enkät med frågor till sina deltagare. En av dessa frågor handlade om upplevelsen av livskvalité efter interaktionen med hunden. Enligt enkäten upplevde 16 av 21 deltagare att livskvaliten hade ökat. Det visade sig även att

20 av 21 deltagare upplevde att hunden hade en positiv inverkan på deras humör (ibid.). En mätning av livskvalitén genomfördes även av Moretti et al. (2011). Detta utfördes med hjälp av ett frågeformulär om livskvalitet, Quality Of Live (QOL). En tredjedel av deltagarna upplevde ökad livskvalité efter sex veckor. Den ökade livskvalitén kunde ses bland fem av tio deltagare i interventionsgruppen (AAA), samt två av elva i kontrollgruppen. Samtliga deltagare i interventionsgruppen upplevde även att mötet med hundarna var intressant och trevligt.

Positiva känslor

Positiva känslor uppstår när den äldre människan interagerar med djur (Falk & Wijk, 2008; Kawamura et al., 2009; Vrbanac et al., 2013).

Enligt Vrbanac et al. (2013) fanns en förnöjsamhet bland samtliga äldre vid interaktion med djur. Förnöjsamheten visade sig genom ett ökat samspel med hunden som gav positiva känslor i mötet. En av dessa känslor som uttrycktes hos samtliga deltagare var glädje (ibid.). I artikeln av Kawamura et al. (2009) framkom också positiva känslor bland de äldre i mötet med djuren. Baserat på urvalet var samtliga deltagare vid studiens start antingen neutralt inställda till hundar eller uppgav att de tyckte om dem. Känslorna som uppstod i mötet med hunden under AAA-interventionen var positiva och förväntansfulla. AAA-mötet blev de äldres höjdpunkt under dagen då de såg mycket framemot att få träffa hunden (ibid.). Positiva känslor uppstod även i den kvalitativa artikeln av Falk och Wijk (2008). De 35 deltagarna observerades i avdelningens sällskapsrum där fåglar befann sig i burar. Deltagarna var slumpvist utvalda då de som deltog hade uppvisat ett intresse för fåglarna. Observationerna visade på att deltagarna uppvisade olika känslor. När de äldre klappade fåglarna uppstod exempelvis ömhetskänslor. Djuren var vackra och ingav känslor av förtrollning. Detta bidrog till att de äldre kunde vistas långa perioder med fåglarna utan att störas av avdelningens övriga ljud. Deltagarna tyckte även att fåglarna var underhållande vilket resulterade i skratt och leende som uttryck för känslor av glädje. Fåglarnas fina färger och mjuka intryck hade även en lugnande effekt (ibid.).

Minne

Tre studier beskriver att minnesförmågan främjas genom att den äldre människan interagerar med djur (Kanamori et al., 2001; Kawamura et al., 2009; Moretti et al., 2011).

Genom användning av mätinstrumentet Mini-Mental State Examination (MMSE) kan minnesförmågan och andra kognitiva funktioner hos de äldre mätas. Både kontroll- och interventionsgruppen fick genomgå MMSE test före och efter interventionen. De äldre som fick interagera med hundar höjde sina MMSE resultat och förbättrade därmed sina kognitiva förmågor (Moretti et al., 2011). Minnesförmågan mättes även av Kanamori et al. (2001). Resultat av MMSE mätningarna visade en förbättring av minnet för interventionsgruppen och en försämring för kontrollgruppen vid studiens slut (ibid.).

Kawamura et al. (2009) beskriver ett tema som handlar om att interaktionen med hunden var främjande för minnesförmågan bland deltagarna. Vissa av deltagarna hade tidigare i livet haft djur vilket bidrog till att positiva minnen väcktes, känslor uppstod och samtalsämnen skapades. När deltagarna interagerade med hunden mindes de både ledsamma och lyckliga stunder med tidigare husdjur. Dessa minnen delade deltagarna med sig av för personal och volontärer som fanns på plats (ibid.).

Beteende

Agitation och aggressivitet

En minskning av agitation eller aggressivitet kunde ses i tre studier när den äldre människan interagerade med djur (Kanamori et al., 2001; Nordgren & Engström, 2014b; Sellers, 2005). Detta skiljer sig från studien av Majic et al. (2013) där aggressivitetsnivåerna var stabila.

I den kvantitativa artikeln av Sellers (2005) undersöktes hur interaktionen med djur (AAT) kunde påverka graden av agiterat beteende bland fyra deltagare med demens. Interventionsdjuret i studien var en hund som de äldre fick leka med, klappa och ge godis. För att mäta graden av agiterat beteende användes mätinstrumentet Agitation Behavior Mapping Instrument (ABMI). Resultatet visade att agiterat beteende minskade bland samtliga deltagare

efter 28 dagar ($p < 0,0001$) (ibid.).

Graden av aggressivitet och agitation bland deltagare med demens mättes även i artikeln av Majic et al. (2013). Mätinstrumentet som användes var Cohen-Mansfield Agitation Inventory (CMAI). I kontrollgruppen ökade aggressivitetsnivåerna medan interventionsgruppens nivåer höll sig på en konstant nivå ($p < 0,05$) (ibid.). Mätinstrumentet CMAI användes även i den kvantitativa artikeln av Nordgren och Engström (2014b). Studiens urval baserades på 19 deltagare med diagnosen demens som fördelades till en kontrollgrupp och en interventionsgrupp (AAI). Kontrollgruppen bestod av 15 deltagare och interventionsgruppen bestod av fyra deltagare. Forskarna i studien använde sig av certifierade hundar från den svenska vårdhundskolan. Under interaktionen lekte och promenerade de äldre med hundarna samt tog hand om dem genom att borsta och utfodra dem. En minskning kunde trots ett litet urval observeras hos interventionsgruppen på fysiskt icke aggressivt beteende direkt efter mötet med djuren. Sex månader efter interventionen såg däremot forskarna en ökning av verbal aggression hos interventionsgruppen (ibid.).

Graden av aggressivitet mättes även av Kanamori et al. (2001) hos deltagare med demens. Mätinstrumentet Behave-AD användes före och efter interventionen i båda grupperna. Efter tre månader var graden av aggressivitet lägre i interventionsgruppen ($p = 0,045$) medan kontrollgruppens nivå ökade. Författarna presenterar även två deltagares individuella resultat. Det som specifikt framkom av mätningarna för båda deltagarna var en minskning av aggressivt beteende mot deras närstående (ibid.).

Socialt beteende

Interaktion med djur kan bidra till ett ökat socialt beteende och en förbättrad kommunikation hos den äldre människan (Falk & Wijk, 2008; Kawamura et al., 2009; Sellers, 2005).

Kawamura et al. (2009) beskriver två teman som handlar om hundens bidragande till interaktion och kommunikation mellan deltagare, andra på boendet samt volontärer. De äldre beskriver att de fick ett ökat intresse för de andra deltagarna när de såg dem interagera med hundarna. Vänskapsband skapades även då de fick en gemensam upplevelse att dela med varandra. Volontärerna som höll i aktiviteten var unga studenter. Interaktionen med djuren

fick ytterligare en betydelse för deltagarna som såg denna aktivitet som ett tillfälle att även kommunicera med dessa unga människor. Deltagarna uttryckte att studenterna gav dem energi samt att de påminde dem om ungdomstiden. Genom dessa möten kunde också förtroendeingivande relationer skapas på grund av det band som byggdes upp under studietiden (ibid.).

Kommunikationen förbättrades även mellan deltagarna enligt Falk och Wijk (2008). Fåglarnas närvaro i sällskapsrummet bidrog till att deltagarna interagerade med varandra då de fick ett gemensamt samtalsämne. Detta bidrog till att verbal och icke verbal kommunikation uppstod som visades sig som blickar och uttryck. Deltagarna gick även ut från rummen för att titta på fåglarna men också för att träffa andra människor. Detta ledde till att dem blev mer aktiva, både socialt och fysiskt (ibid.).

En ökning av det sociala beteendet visade sig även i artikeln av Vrbanac et al. (2013). Från att tidigare haft minimal eller en avsaknad av social gemenskap, bidrog interaktionen med hunden till nya samtalsämnen bland deltagarna vilket gynnade den sociala interaktionen. Mötet med hunden bidrog även till att kommunikationen förbättrades mellan deltagarna då de träffades innan hunden kom till boendet samt efteråt (ibid.). Djurs positiva påverkan på socialt beteende visades även i artikeln av Sellers (2005). Här mättes nivån av socialt beteende bland deltagare med demens. Mätinstrumentet som användes var Social Behavior Observation Checklist (SBOC). Resultatet visade på en ökning av de sociala beteendena ($p < 0,0001$) hos deltagarna vid studiens slut.

Diskussion

Diskussion av vald metod

En litteraturstudie har genomförts enligt Friberg et al. (2009). Motivet till vald metod var att jämföra befintliga resultat i forskningsområdet för att få en helhetsbild över de effekter som djur kan ge för den äldre människan. I början av processen fanns det tankar att genomföra en empirisk studie. En empirisk studie valdes inte som metod för att inte begränsa studien till en

specifik grupp av äldre på ett specifikt boende. En helhetsbild hade då blivit svår att uppnå för att få en enhetlig bild av forskningsområdet.

Artikelsökningen som genomfördes till resultatet visade på en majoritet av kvantitativa artiklar. Urvalet till resultatet baserades därför på åtta kvantitativa och två kvalitativa artiklar. I kvantitativ forskning enligt Polit och Beck (2013) används siffror för att göra jämförelser och upprepade mätningar. Utgångspunkten i kvantitativ forskning är det positivistiska synsättet. Kvalitativ forskning inriktar sig på att uppnå en förståelse hos läsaren genom att beskriva mänskliga erfarenheter och människans liv. Synsättet som används i kvalitativ forskning grundar sig i det hermeneutikenska synsättet (ibid.). Artikelsökningen utgick från databaserna CINAHL och PubMed. I början genomfördes fria sökningar för att få en helhetsbild över hur mycket material som fanns tillgängligt i relation till inklusionskriterierna. Sökorden som användes var relaterade till syftet och frågeställningen. Samtliga terapiformer (AAT, AAA och AAI) inkluderades till studiens resultat då syftet inte vara att jämföra olika terapiformer utan att se vilka effekter djur kunde bidra med för att öka den äldres välbefinnande. En avgränsning vid artikelsökning genomfördes inte avseende årtal. En sådan begränsning hade medfört att artiklar som kunde vara av värde för resultatet hade exkluderats. De artiklar som är äldst i resultatet är två artiklar från år 2001 och 2002. Resterande artiklar är från år 2005-2014. En av tio artiklar till resultatet bedömdes uppnå låg kvalitet. Den kvantitativa artikeln bedömdes vara av låg kvalitet då endast fyra människor deltog. Motiveringen i artikeln till lågt antal deltagare baserades enligt Sellers (2005) på experimentella riktlinjer. I riktlinjerna står det att om ett originalexperiment upprepas tre gånger är fyra deltagare tillräckligt för att dra kliniska slutsatser (ibid.). Artikeln inkluderades för att studien har en experimentell design vilket innebär att forskarna var objektiva i sin granskning. Artikeln inkluderades även baserat på studiens väl utformade metod samt att en motivering till lågt antal deltagare var beskriven.

Diskussion av framtaget resultat

Syftet med föreliggande litteraturstudie var att beskriva hur interaktion med djur kan användas som en omvårdnadsåtgärd för den äldre människan inom vården för att uppnå välbefinnande. Vidare formulerades en frågeställning om vilka effekter hos den äldre människan interaktionen med djur kan medföra. Frågeställningen besvarades då samtliga

artiklar i resultatet visade olika positiva effekter för den äldre människan (Banks & Banks, 2002; Falk & Wijk, 2008; Kanamori, et al., 2001; Kawamura et al., 2009; Majic et al., 2013; Moretti et al., 2011; Nordgren och Engström., 2014b; Le Roux & Kemp, 2009; Sellers, 2005; Vrbanac et al., 2013).

Aktivitet med djur kan innebära att den äldre får träffa andra människor och bilda en gemenskap. Vid aktivitet med djur får därför människan en viktig roll i sammanhanget. I processen har tankar väckts kring etiologin bakom de positiva effekterna. Är det djuret eller de människor som den äldre kan träffa vid aktiviteten som bidrar till att välbefinnandet ökar? I artikeln av Kawamura et al. (2009) framkom att en intervention med djur kunde bidra till att de äldre fick interagera med andra människor. Detta samband kunde urskiljas då deltagarna efter interaktionen med djuret belyste att kontakten med de unga volontärerna var extra betydelsefull (ibid.). Att få träffa ett djur eller en ung person är något som Kaiser et al. (2002) har studerat närmare. I deras studie fick de äldre vid ett tillfälle interagera med en hund och vid ett annat tillfälle med en ung och glad student. Det som framkom i resultatet var att effekten blev likvärdig vid båda tillfällena (ibid.). Således kan ett mönster urskiljas att kontakt med både människor och djur kan ge positiva effekter för den äldre människan.

I följande studier har djuret visat sig vara betydelsefullt för den äldre människan (Banks & Banks, 2002; Falk & Wijk, 2008; Kanamori, et al., 2001; Kawamura et al., 2009; Majic et al., 2013; Moretti et al., 2011; Nordgren och Engström., 2014b; Le Roux & Kemp, 2009; Sellers, 2005; Vrbanac et al., 2013). Djurets positiva effekter har väckt nya tankar om aktiviteten med djur går att ersätta med något materiellt eller med en dagvårdsaktivitet. Två studier har forskat vidare kring om aktiviteten med levande djur går att ersätta med något annat för att uppnå samma effekt (Colombo, Dello Buono, Smania, Raviola & De Leo, 2006; Mossello et al., 2011). I artikeln av Mossello et al. (2011) fick de äldre tre olika aktiviteter. Två veckor med dagvårdsaktivitet, sedan tre veckor med gosedjur och slutligen tre veckor med djuraktivitet. I studien framkom att aktiviteten med djur minskade ledsamhet och ångest, ökade motorisk aktivitet och positiva känslor för deltagarna i jämförelse med när de bara fick ett gosedjur eller en dagvårdsaktivitet. I artikeln av Colombo et al. (2011) delades 144 deltagare in i tre grupper; en kontrollgrupp, en grupp som fick ta hand om en växt och en grupp som fick ta hand om en kanariefågel. Det visade sig att kanariefågeln gav bäst resultat för den äldre människan då depressiva symtom minskade samt att livskvalité och psykiskt välbefinnande ökade. Följande positiva effekter kunde inte observeras i de andra grupperna (ibid.). Det

förefaller således som att aktiviteten med djur inte är utbytbar mot något materiellt eller en dagvårdsaktivitet.

Gemensamt för samtliga artiklar i resultatet är att positiva effekter framkommer vid interaktionen med djur oavsett hur lång tidsperioden är för interventionen (Banks & Banks, 2002; Falk & Wijk, 2008; Kanamori, et al., 2001; Kawamura et al., 2009; Majic et al., 2013; Moretti et al., 2011; Nordgren och Engström., 2014b; Le Roux & Kemp, 2009; Sellers, 2005; Vrbanac et al., 2013). Den kortaste interventionstiden ses i artikeln av Sellers (2005) där deltagarna fick interventionen i 28 dagar och den längsta interventionstiden ses i artikeln av Kawamura et al. (2009) där deltagarna fick interventionen under två år. I artikeln av Banks och Banks (2002) framkom det positiva effekter av djurmötet oavsett hur många gånger i veckan de äldre interagerade med djur (ibid.). Möjligtvis är inte durationen av interventionen av betydelse, det vill säga hur många gånger eller hur lång tidsperiod deltagarna får träffa djuret. Det som har visat sig vara avgörande är att deltagarna faktiskt får träffa ett djur och att själva mötet med djuret är av betydelse för effekten. I artikeln av Beetz, Uvnäs-Moberg, Julius och Kotrschal (2012) beskriver författarna att hormonet oxytocin utsöndras vid beröring av djur. Oxytocin produceras i hypotalamus och har ett flertal funktioner i människokroppen. Hormonet ger bland annat en lugnande effekt och utsöndras exempelvis vid förtroendeingivande relationer genom beröring och värme. En sådan relation kan ses mellan människa och djur (ibid.). En annan studie som tittar på människans oxytocinnivåer vid interaktion med djur är Odendaal (2000). I studien kunde en signifikant ökning av oxytocinnivåer ses efter 5-24 min när deltagarna klappade djur. Samtidigt observerades även en signifikant minskning av deltagarnas blodtryck. Att själva mötet är av betydelse för effekten stärks av Odendaal (2000) som visar att direkta effekter kan observeras vid mötet mellan människa och djur (ibid.). De positiva effekterna som framkommer stärker antagandet om att djur kan öka den äldre människans välbefinnande då det även kan förklaras fysiologiskt.

Direkta effekter är observerbara vid kontakt med djur och gemensamt för samtliga artiklar i litteraturstudien är att olika interventionstider används. Vidare forskning krävs för att utforska hur länge djurets effekter varar. Nordgren och Engström (2014b) observerade att verbal aggression ökade i interventionsgruppen sex månader efter interventionen med djur (ibid.). Vilket visar att effekten kan avta när djuret inte längre finns i den äldres miljö. Vidare forskning kring betydelsen av kontinuitet skulle därför vara intressant för framtidens

implementering av djur i vården.

De positiva effekter som djur bidrar med uppstår i miljön som den äldre vistas i. I patientens miljö är det enligt Kim (2000) av vikt att förstå etiologin till patientens problem. Genom förståelse av patientens problem kan en god vård ges. Vidare beskrivs att patientens problem kan förklaras och påverkas av miljön (ibid.). Miljön blir således viktig för den äldre människan då det är här interaktionen med djur sker. I det normala åldrandet kan problem förekomma som exempelvis ensamhet, isolering och sjukdom. Problemen kan således hindra den äldre människan från att uppnå välbefinnande (Larsson & Rundgren, 2010). Smolkovic, Fajfar och Mlinaric (2012) beskriver att djur kan tillfredsställa människans behov av att bli sedd och älskad vilket kan bidra till minskad nivå av ensamhet. I mötet är djuret inte dömande utan kan få människan att känna anknytning, lojalitet och acceptans. Bandet som skapas mellan människa och djur beskrivs som riskfritt, säkert och enkelt då djuret inte försvinner utan är varaktig i relationen (ibid.). Djurets närvaro i miljön kan således bidra till ett ökat välbefinnande för den äldre människan.

Slutsats och kliniska implikationer

I litteraturstudien har hundar och fåglar visat sig ge positiva effekter för den äldre människan. När den äldre människan mår bättre genom intervention med djur kan en koppling dras till att även välbefinnandet ökar. En intervention med djur har i denna litteraturstudie även visat sig leda till en ökad social kontakt med andra människor. Den sociala kontakten ses som en positiv bieffekt av djurinterventionen, vilket kan leda till att den äldre får en gynnsam social miljö med förutsättningar för att uppnå välbefinnande i samklang med andra människor.

I resultatet förekommer fåglar i en artikel och i de resterande nio artiklarna används hundar som interventionsdjur. En tendens kan urskiljas att hundar verkar vara det vanligaste interventionsdjuret. Vårdhundskolan (2011b) beskriver att djur i allmänhet har förmågan att framkalla positiva känslor men de poängterar hunden som det mest användbara djuret i vården. Hundens lämplighet beror på att de har lätt för att lära sig kommandon och kan dresseras (ibid.).

Baserat på litteraturstudiens resultat och hundens lämplighet som interventionsdjur verkar

hunden vara ett bra redskap i vården för att den äldre skall uppnå välbefinnande. En omvårdnadsåtgärd som sjuksköterskan kan implementera i vården är införande av djur till verksamheten. I Sverige sker implementeringen i form av en vårdhund med diplomerad förare. Sjuksköterskans tillvägagångssätt vid införande av vårdhund kan ske på två olika sätt. Sjuksköterskan kan genomgå en veckokurs på Vårdhundskolan för att utbildas till att förskriva hund på recept eller själv utbilda sig till diplomerad förare med vårdhund. För att bli en diplomerad förare krävs en utbildning på distans under ett års tid. Vid implementering av vårdhund i verksamheten är det även av vikt att övrig personal får utbildning. Utbildningen sker under två halvdagar med fokus på verksamhetens riktlinjer och rutiner vid införande av vårdhund (Vårdhundskolan, 2011c).

Författarnas arbetsfördelning

I början av processen skrev författarna följande rubriker tillsammans: Problemområde, perspektiv och utgångspunkter samt omvårdnadsteori. Resterande delar av bakgrunden delades sedan upp jämt mellan parterna. Formuleringen av syfte och frågeställning samt metod genomfördes tillsammans mellan författarna. Sökscheman för databaserna konstruerades av Lizette Persson och (Figur 1) över teman och underteman skapades av Linnea Öberg. Sammanställningen av resultatet och diskussionen genomförde författarna tillsammans.

Referenser

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

*Banks, M. R., & Banks, W. A. (2002). The effects of animal-assisted therapy on loneliness in an elderly population in long term care facilities. *Journal of Gerontology*, 57(7), M428–M432. Hämtad från databasen CINAHL with Full Text.

Beetz, A., Uvnäs-Moberg, K., Julius, H., & Kotrschal, K. (2012). Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: the possible role of oxytocin. *Front. Psychology*, 3(234). doi:1-15. 10.3389/fpsyg.2012.00234

Chu, C. I., Liu, C. Y., Sun, C. T., & Lin, J. (2009). The effect of animal-assisted activity on inpatients with schizophrenia. *Journal of psychosocial nursing*, 47(12), 42-48. doi:10.3928/02793695-20091103-96.

Colombo, G., Dello Buono, M., Smania, K., Raviola, R., & De Leo, D. (2006). Pet therapy and institutionalized elderly: a study on 144 cognitively unimpaired subjects. *Archives Of Gerontology & Geriatrics*, 42(2), 207-216. doi:10.1016/j.archger.2005.06.011

Ekwall, A. (red.) (2010). *Äldres hälsa och ohälsa: en introduktion till geriatrisk omvårdnad*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

*Falk, H., & Wijk, H. (2008). Natural activity: an explorative study of the interplay between cage-birds and older people in a Swedish hospital setting. *International Journal of Older People Nursing*, 3(1), 22-8. doi:10.1111/j.1748-3743.2007.00090.x.

Friberg, F. (red.) (2012). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Friberg, F., Öhlén, J. & Edberg, A. (red.) (2009). *Omvårdnadens grunder. Perspektiv och förhållningssätt*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Guay, D. R. (2001). Pet-assisted therapy in the nursing home setting: potential for zoonosis. *American journal of infection control*, 29(3), 178-186. doi:10.1067/mic.2001.115873

HSL 1982:763. *Hälso- och sjukvårdslag*. Hämtad 9 december, 2014 från Riksdagen, http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Halso--och-sjukvardslag-1982_sfs-1982-763/

Jones, I. R., & Higgs, P. F. (2010). The natural, the normal and the normative: Contested terrains in ageing and old age. *Social Science & Medicine*, 71(8), 1513-1519. doi:10.1016/j.socscimed.2010.07.022

Kaiser, L., Spence, L., McGavin, L., Struble, L., & Keilman, L. (2002). A dog and a "happy person" visit nursing home residents. *Western Journal Of Nursing Research*, 24(6), 671-683. doi:10.1177/019394502320555412

*Kanamori, M., Suzuki, M., Yamamoto, K., Kanda, M., Matsui, Y., Kojima, E., Fukawa, H., Sugita, T., & Oshiro, H. (2001). A day care program and evaluation of animal-assisted therapy (AAT) for the elderly with senile dementia. *American Journals of Alzheimer's Diseases and Other Dementias*, 16(4), 234-239. doi:10.1177/153331750101600409

*Kawamura, N., Niiyama, M., & Niiyama, H. (2009). Animal-assisted activity: experiences of institutionalized Japanese older adults. *Journal Of Psychosocial Nursing & Mental Health Services*, 47(1), 41-47.

Kim, H.S. (2000). *The nature of theoretical thinking in nursing*. (2. ed.) New York: Springer.

Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap*. (1. utg.) Stockholm: Natur & Kultur.

Larsson, M. & Rundgren, Å. (2010). *Geriatriska sjukdomar*. (3., [uppdaterade och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

*Le Roux, M., & Kemp, R. (2009). Effect of a companion dog on depression and anxiety levels of elderly residents in a long-term care facility. *Psychogeriatrics*, 9(1), 23-26.

*Majic, T., Gutzmann, H., Heinz, A., Lang, U. E., & Rapp, M. A. (2013). Animal-Assisted Therapy and Agitation and Depression in Nursing Home Residents with Dementia: A Matched Case-Control Trial. *American Journal Of Geriatric Psychiatry*, 21(11), 1052-1059. doi:10.1016/j.jagp.2013.03.004

*Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B., Forlani, C., & Atti, A. R. (2011). Pet therapy in elderly patients with mental illness. *Psychogeriatrics*, 11(2), 125-129. doi:10.1111/j.1479-8301.2010.00329.x

Mossello, E., Ridolfi, A., Mello, A. M., Lorenzini, G., Mugnai, F., Piccini, C., & Marchionni, N. (2011). Animal-assisted activity and emotional status of patients with Alzheimer's disease in day care. *International Psychogeriatrics*, 23(6), doi:10.1017/S1041610211000226

Nordgren, L. & Engström, G. (2014a) Animal-assisted intervention in dementia: effects on quality of life. *Clinical Nursing Research* 23(1) 7-19. doi:10.1177/1054773813492546

*Nordgren, L., & Engström, G. (2014b). Effects of dog-assisted intervention on behavioural and psychological symptoms of dementia. *Nursing Older People*, 26(3), 31-38. doi:10.7748/nop2014.03.26.3.31.e517

Odendaal, J. S. (2000). Animal-assisted therapy – magic or medicine? *Journal of Psychosomatic Research*, 49(4), 275–280. doi:10.1016/S0022-3999(00)00183-5

Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.

Peacock, SH., Hammond-Collins K., & Forbes, DA. (2014). The journey with dementia from the perspective of bereaved family caregivers: a qualitative descriptive study. *BMC nursing* 13(1), 1-10. doi:10.1186/s12912-014-0042-x

Polit, D.F. & Beck, C.T. (2013). *Essentials of nursing research: appraising evidence for nursing practice*. (8th ed.) Philadelphia, USA: Lippincott Williams & Wilkins

*Sellers, D. (2005). The evaluation of an animal assisted therapy intervention for elders with dementia in long-term care. *Activities, Adaptation & Aging*, 30(1), 61-77.

doi:10.1300/J016v30n01_04

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Hämtad 8 april, 2014, från Riksdagen:

<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument->

Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/

SFS 2010:659. *Patientsäkerhetslag*. Hämtad 17 november, 2014 från Riksdagen,

<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument->

Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Patientsakerhetslag-2010659_sfs-2010-659/#K6

Smolkovic, I., Fajfar, M., & Mlinaric, V. (2012). Attachment to pets and interpersonal relationships. *Journal of European Psychology Students*, 3, 15-23,

doi:<http://dx.doi.org/10.5334/jeps.a0>

Socialstyrelsen. (2005). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. Hämtad 3 april, 2014, från Socialstyrelsen, <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2005/2005-105-1>

Socialstyrelsen. (2014). *Vårdhund för äldre i särskilt boende: En systematisk översikt om effekter och vetenskapligt stöd*. Hämtad 9 april 2014, från Socialstyrelsen,

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19340/2014-1-25.pdf>

Statens beredning för medicinsk utvärdering. (2012). *Viktigt men svårt mäta livskvalitet*.

Hämtad 10 april, 2014, från, Statens beredning för medicinsk utvärdering,

<http://www.sbu.se/sv/Vetenskap--Praxis/Vetenskap-och-praxis/Viktigt-men-svart-mata-livskvalitet/>

Svensk sjuksköterskeförening. (2014). ICN:s etiska kod för sjuksköterskor [Broschyr]. Stockholm.

Toma's, J. M., Sanchoa, P., Melendezb, J. C. & Mayordomob, T. (2012). Resilience and coping as predictors of general well-being in the elderly: a structural equation modeling approach. *Aging & Mental Health*, 16(3) 317-326. doi:org/10.1080/13607863.2011.615737

*Vrbanac, Z., Zecević, I., Ljubić, M., Belić, M., Stanin, D., Bottegaro, N. B., Jurkić, G., Skrlin, B., Bedrica, L., & Zubčić, D. (2013). Animal Assisted Therapy and Perception of Loneliness in Geriatric Nursing Home Residents. *Coll Antropol*, 37(3), 973-6. Hämtad från databasen PubMed with Full Text.

Vårdhundskolan. (2011a). *Hund på recept – en ny metod i vården*. Hämtad 11 december, 2014, från Vårdhundskolan, <http://www.vardhundskolan.se/faktaomvardhund>

Vårdhundskolan. (2011b). *Frågor och svar*. Hämtad 16 december, 2014, från Vårdhundskolan, <http://www.vardhundskolan.se/fragorochsvar>

Vårdhundskolan. (2011c). *Vårdpersonal*. Hämtad 16 december, 2014, från Vårdhundskolan, <http://www.vardhundskolan.se/v%C3%A5rdpersonal>

Wiklund Gustin, L. & Bergbom, I. (red.) (2012). *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Willman, A., Stoltz, P. & Bahtsevani, C. (2011). *Evidensbaserad omvårdnad: en bro mellan forskning & klinisk verksamhet*. (3., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

World Health Organization. (2012). *Ageing and Life Course: Interesting facts about ageing*. Retrieved 9 April, 2014, from World Health Organization, <http://www.who.int/ageing/about/facts/en/>

World Health Organization. (2013). *Mental health: a state of well-being*. Retrieved 9 April, 2014, from World Health Organization, http://www.who.int/features/factfiles/mental_health/en/

World Health Organization. (2014). *Definition of an older or elderly person*. Retrieved 8 April, 2014, from World Health Organization, <http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/>

Bilaga 1 (2)

Översiktsmall (Friberg, 2012).

Artikel	Perspektiv (omvårdnadsvetenskapliga eller andra teoretiska utgångspunkter mm)	Problem och syfte	Metod (urval, analys mm)	Resultat	Diskussion
<p>Titel: The Effects of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities Författare: Banks, M. R., & Banks, W. A. Tidskrift: Journal of Gerontology Årtal: 2002</p>	<p>Omvårdnadsvetenskaplig. Kvantitativ med en deduktiv ansats</p>	<p>Problem: Många äldre upplever ensamhet på äldreboenden. Syfte: Undersöka om ensamhet kunde minskas med AAT.</p>	<p>45 deltagare (nio män) från tre äldreboenden. De delades upp i tre grupper, 15 i varje grupp. Kontrollgrupp (ingen AAT) AAT-1 (30 min/v.) AAT-3 (30 minx3/v.) Studien pågick i sex v. Två olika mätinstrument användes: Demographic and Pet History Questionnaire (DPHQ) och Loneliness scale (UCLA-LS).</p>	<p>Enligt mätskalan (UCLA-LS) minskade ensamheten signifikant för de som fick AAT, jämfört med kontrollgruppen.</p>	<p>Alla deltagare var positivt inställda till djur och hade en önskan om att fortsätta träffa djuret. Framkommer att AAT är ett effektivt sätt att minska ensamhet hos äldre på äldreboenden.</p>
<p>Titel: Natural activity: an</p>	<p>Omvårdnadsvetenskaplig. Kvalitativ</p>	<p>Problem: AAT är en utforskad</p>	<p>35 deltagare (13 män) observerades</p>	<p>De äldre blev mer aktiva, känslor</p>	<p>Genom att använda sig av AAT kan</p>

<p>explorative study of the interplay between cage-birds and older people in a Swedish hospital setting Författare: Falk, H., & Wijk, H. Tidskrift: International Journal of Older People Nursing Årtal: 2008</p>	<p>med Grounded Theory som forskningsmetod.</p>	<p>metod i Sverige relaterat till mental fatigue Syfte: Undersöka vad som sker i mötet mellan äldre och burfåglar i en sjukhusmiljö.</p>	<p>mellan 3-35 minuter i avdelningens sällskapsrum. Deltagarna var slumpvist utvalda då de som deltog hade uppvisat ett intresse för fåglarna.</p>	<p>uppvisades och ökat samspel.</p>	<p>mental fatigue påverkas positivt för den äldre.</p>
<p>Titel: A day care program and evaluation of animal-assisted therapy (AAT) for the elderly with senile dementia Författare: Kanamori, M., Suzuki, M., Yamamoto, K., Kanda, M., Matsui, Y., Kojima, E., Fukawa, H., Sugita, T., & Oshiro, H. Tidskrift: American Journals of Alzheimer's Disease and Other</p>	<p>Omvårdnadsvetens kaplig. Kvantitativ med en deduktiv ansats.</p>	<p>Problem: Tidigare studier har inte fokuserat på hur AAT kan bidra till ändrade beteenden hos patienter med demens. Syfte: Undersöka hur AAT är användbart avseende beteendeförändringar och påverkan på endokrin stress för patienter med demens.</p>	<p>Interventionsgruppen fick AAT varannan vecka i tre månader (sju st, två män). Kontrollgruppen fick inte AAT (20st, fyra män). Bedömning av beteende och utvärdering av endokrin stress utfördes före AAT och tre månader efter AAT på båda grupperna. Mätinstrument: MMSE, Nishimura's</p>	<p>“Omvårdnadsbördan”, ångest och aggressivitet var lägre i interventionsgruppen medan kontrollgruppen fick högre poäng efter tre månader enligt Behavior-AD. I interventionsgruppen hade nivån av stress minskat efter tre månader medan kontrollgruppens</p>	<p>Interventionsgruppen fick förbättrade beteenden efter AAT men forskarna har svårt för att dra slutsatsen om effekten berodde på AAT eller själva deltagandet i dagverksamheten. Interventionsgruppens salivprover visade minskad endokrin stress men forskarna kunde bara mäta provet på fyra</p>

<p>Dementias Årtal: 2001</p>			<p>activities of daily living (N-ADL) och Behavioral pathology of Alzheimer´s disease (Behave-AD). Endokrin stress mättes i saliv (CgA)</p>	<p>nivåer hade ökat enligt CgA.</p>	<p>deltagare vilket leder till att man inte kan påvisa en signifikant skillnad mellan grupperna.</p>
<p>Titel: Animal-assisted activity: experiences of institutionalized Japanese older adults. Författare: Kawamura, N., Niiyama, M., & Niiyama, H. Tidskrift: Journal Of Psychosocial Nursing & Mental Health Services Årtal: 2009</p>	<p>Omvårdnadsvetens kaplig. Kvalitativ med en fenomenologisk forskningsmetod.</p>	<p>Problem: Det finns lite forskning kring hur äldre upplever AAA. Syfte: Undersöka deltagarnas upplevelser av AAA och hur dessa upplevelser kan användas inom omvårdnadsområdet.</p>	<p>Åtta deltagare (kvinnor) fick interventionen (AAA) två ggr/månad i två år. Efter två år genomfördes semistrukturerade intervjuer och dataanalys enligt fenomenologisk metod.</p>	<p>Sex teman framkom: 1. Positiva känslor om hundarna 2. Självförtroende 3. Återskapade minnen om hundar 4. En paus från de dagliga rutinerna. 5. Umgänge tillsammans med de andra på boendet, genom hundarna 6. Förbättrad kommunikation med volontärer.</p>	<p>Samtliga deltagare uppskattade interventionerna. De kände sig avslappnade när de fick träffa hundarna. De fick nära och starka relationer till hundarna.</p>

<p>Titel: Effects of a companion dog on depression and anxiety levels of elderly residents in a long-term care facility Författare: Le Roux, M., & Kemp, R. Tidskrift: Psychogeriatrics Årtal: 2009</p>	<p>Omvårdnadsvetenskaplig. Kvantitativ med en deduktiv ansats.</p>	<p>Problem: Äldre lider av depression och ångest. Syfte: Undersöka om en sällskapshund kunde bidra till effekter på ångest och depression bland äldre på ett äldreboende.</p>	<p>16 deltagare (åtta män) blev slumpmässigt utvalda till en kontrollgrupp och en interventionsgrupp (AAA). Studien pågick en gång/vecka under sex veckor. Före och efter interventionen mättes nivåerna av ångest och depression med två olika mätinstrument: The Beck Depression Inventory (BDI) och The Beck Anxiety Inventory (BAI).</p>	<p>För interventionsgruppen fanns en signifikant skillnad på nivåerna av depression. Det visade sig att depressionsnivåerna minskade efter interventionen. Nivåerna av ångest var däremot icke-signifikanta. För kontrollgruppen fanns ingen skillnad före och efter mätningen.</p>	<p>Bekräftar resultatet av andra studier (att AAA kan ha effekt på depression bland äldre). Större studier krävs för att säkerställa sambandet. Hunden blev ett samtalsämne för deltagarna.</p>
<p>Titel: Animal-assisted therapy and agitation and depression in nursing home residents with dementia: a matched case-control trial Författare: Majic,</p>	<p>Omvårdnadsvetenskaplig. Kvantitativ med en deduktiv ansats.</p>	<p>Problem: Fler icke farmakologiska metoder behöver utvecklas för att minska symtom som aggression och depression för människor</p>	<p>54 deltagare randomiserades till två grupper (27st/grupp). Kontrollgruppen: (sju män) fick behandling som vanligt. Interventionsgrupp</p>	<p>Kontrollgruppen: Signifikant ökning av symtom (depression, aggression/agitation). Interventionsgruppen: Symtomen</p>	<p>För att uttala sig om mer långvariga effekter så krävs vidare forskning. Forskarna ser dock ett samband med att djurterapi ger kortsiktiga effekter för dessa patienter.</p>

<p>T., Gutzmann, H., Heinz, A., Lang, U. E., & Rapp, M. A. Tidskrift: American Journal Of Geriatric Psychiatry Årtal: 2013</p>		<p>med demens. Syfte: Undersöka om AAT kunde ge effekt på symtom som depression och aggression/agitation vid demens.</p>	<p>en: (nio män) fick behandling som vanligt + AAT. Pågick under tio veckor. Följande instrument användes före interventionen och under fyra veckor efteråt: Kognitiv nedsättning med MMSE, aggression/agitation med Cohen-Mansfield agitation inventory och depression med Dementia mood assessment scale.</p>	<p>höll sig på en konstant nivå.</p>	<p>Därför krävs kontinuerlig närvaro av djuret för att ge de önskvärda effekterna, som minskade symtom.</p>
<p>Titel: Pet therapy in elderly patients with mental illness Författare: Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B., Forlani, C., & Atti, A. R. Tidskrift: Psychogeriatrics Årtal: 2011</p>	<p>Omvårdnadsvetenskaplig. Kvantitativ med en deduktiv ansats.</p>	<p>Problem: Äldre riskerar att drabbas av olika psykiatriska sjukdomar Syfte: Undersöka om interaktionen med djur kan hjälpa dessa äldre i sin sjukdomsbild.</p>	<p>21 deltagare. Kontrollgruppen fick ingen AAT (11 kvinnor) Interventionsgruppen fick AAT, 90 min/v. (nio kvinnor, en man). Studien pågick under sex veckor. Följande formulär användes före och efter</p>	<p>Båda grupperna förbättrade sina resultat på MMSE samt GDS formulären. Interventionsgruppen minskade depressions symtom med 50 %. Livskvalitén ökade för 1/3 av deltagarna.</p>	<p>AAT minskar depressions symtom. Detta har även andra studier kommit fram till.</p>

			interventionen: QOF, Mini-Mental State Examination (MMSE) och Geriatric Depression Scale (GDS).		
<p>Titel: Effects of dog-assisted intervention on behavioural and psychological symptoms of dementia</p> <p>Författare: Nordgren, L., & Engström, G.</p> <p>Tidskrift: Nursing Older People</p> <p>Årtal: 2014</p>	<p>Omvårdnadsvetens kaplig. Kvantitativ med en deduktiv ansats.</p>	<p>Problem: Demens kan medföra psykiska och beteendemässiga symtom</p> <p>Syfte: Undersöka hur interaktionen med djur kunde påverka psykiska och beteendemässiga symtom vid demens.</p>	<p>33 deltagare. Kontrollgruppen 20 st (åtta män, fem bortfall)</p> <p>Interventionsgruppen 13 st. (tre män, nio bortfall)</p> <p>AAI tio ggr under 45/60 min.</p> <p>Följande formulär användes före och efter interventionen: The Cohen-Mansfield Agitation Inventory (CMAI) och the Multi-Dimensional Dementia Assessment Scale (MDDAS).</p>	<p>Ingen signifikant skillnad före och efter AAI i interventionsgruppen.</p> <p>Fysiskt icke-aggressivt beteende samt beteendemässiga symtom minskade för interventionsgruppen.</p>	<p>Interventionen gav positiva minnen. Hundinstruktören deltog vid interventionen men höll sig anonym för att inte störa samspelet.</p>
<p>Titel: The evaluation of an animal assisted therapy intervention for elders with</p>	<p>Omvårdnadsvetens kaplig. Kvantitativ med en deduktiv ansats.</p>	<p>Problem: Äldre med demens kan uppvisa agiterande beteenden och ha</p>	<p>Fyra deltagare (en man), videospelningar utfördes 15 min/dag i 28 dagar.</p>	<p>Resultatet visar på en tendens att AAT kan öka livskvalitet (QOL) för äldre</p>	<p>Kan vara svårt för äldre att själva märka skillnader i livskvalitén. Därför är det bra med yttre</p>

<p>dementia in long-term care Författare: Sellers, D. Tidskrift: Activities, Adaptation & Aging Årtal: 2005</p>		<p>svårigheter att uttrycka sig i sociala sammanhang. Syfte: Undersöka om sociala och agiterande beteenden hos äldre med demens kunde påverkas av AAT.</p>	<p>Två “kodare” och en terapeut observerade deltagarnas beteende. Följande mätinstrument användes: Agitation Behavior Mapping Instrument (ABMI) och Social Behavior Observation Checklist (SBOC).</p>	<p>med demens. Sociala beteenden ökade och agiterande beteende minskade.</p>	<p>observatörer för att uppmärksamma detta.</p>
<p>Titel: Animal Assisted Therapy and Perception of Loneliness in Geriatric Nursing Home Residents Författare: Vrbanac, Z., Zecević, I., Ljubić, M., Belić, M., Stanin, D., Bottegaro, N. B., Jurkić, G., Skrlin, B., Bedrica, L., & Zubčić, D. Tidskrift: Coll Antropol Årtal: 2013</p>	<p>Omvårdnadsvetens kaplig. Kvantitativ med en deduktiv ansats.</p>	<p>Problem: Många äldre är ensamma Syfte: Undersöka om AAT kan påverka uppfattningen av äldres ensamhet.</p>	<p>21 deltagare (fyra män). Deltagarna fick interventionen fyra ggr/v i 90 minuter. Data samlades in under sex månader. Mätinstrumentet Loneliness Scale (UCLA-LS) användes före och efter de sex månaderna.</p>	<p>AAT minskade uppfattningen av ensamhet. Många äldre blev även mer socialt aktiva.</p>	<p>Djur har en positiv påverkan på de äldre som kvantitativt kan mätas.</p>

